

NJEMAČKI ISELJENIČKI CENTAR

KARIN HESS ▫ Njemački iseljenički centar, Bremerhaven

sl.1. Na molu, Bremerhaven, 1888.: Pada kiša. Na molu su se zbili iseljenici iz cijele Europe. Njihovi se glasovi miješaju sa zvukovima luke. Visoko nad njima izdiže se "Lahnov" trup. Brzi je parobrod spreman za plovidbu.

Autorska prava: Njemački iseljenički centar.
Snimio: Werner Huthmacher.
Photo credits: Copyright: German Emigration Center/Photo: Werner Huthmacher

Dok je Martha pakirala torbe za put otac joj je dao jedan obiteljski predmet da ga uzme sa sobom. Bila je to četka za timarenje konja, koju će ona otada uvijek nositi sa sobom. U ponedjeljak 10. prosinca 1923. Martha Hüner, koja do toga dana nikad nije odlazila iz Geestemünda, čekala je isplavlavanje broda na molu u Bremerhavenu. Više od sedam milijuna iseljenika, poput Marthe, između 1830. i 1974. napustilo je Europu preko Bremerhavenu u nadi da će bolje živjeti u SAD-u, Kanadi, Brazilu, Argentini i Australiji. U toj luci iz koje su isplivali iseljenički brodovi danas je smješten Njemački iseljenički centar – najveći europski tematski muzej o seobama.

Tri su glavna aspekta muzejskog prikaza seoba: stalni postav o temi povijesnog iseljavanja, *Forum migracija* posvećen suvremenim temama mobilnosti i seoba te redovite specijalne izložbe i kulturna događanja. Muzej obuhvaća površinu od 4 200 m², s prostorom stalnog postava, prostorijama za specijalne izložbe i predvorjem u kojemu je kafić/restoran što zauzima 3 500 m². Nje-

mački iseljenički centar istodobno je muzej i istraživačka ustanova i njime se upravlja prema shemi javno-privatnoga partnerstva. Od otvorenja 8. kolovoza 2005., Muzej je posjetilo više od milijun osoba.

KONCEPCIJA

U muzeju posjetitelji polaze na putovanje kroz povijest utemeljeno na sudbinama pojedinih iseljenika. Elektronička ulaznica, tzv. karta za ukrcaj, omogućuje posjetitelju slušanje različitih životnih priča određenih iseljenika i povijest i njihovih obitelji, uključujući žive potomke, sve do danas. Ostale multimedijske točke sadržavaju obavijesti o društvenoj pozadini i okolnostima toga vremena. Njemački je iseljenički centar 2008. povećao prostor svoga stalnog postava kako bi, uz iseljavanje u SAD, obuhvatio i temu iseljavanja u Argentinu. Prije putovanja kroz vrijeme posjetitelji mogu odabrati jedno od dva iseljenička odredišta. Posjetitelj slijedi životni put

sl. 2. Pogled na Njemački iseljenički centar.
Autorska prava: Njemački iseljenički centar.
Snimio: Stefan Volk.

Photo credits: Copyright: German Emigration Center/Photo: Stefan Volk

sl. 3. Zbirka. Kustosica Katrin Quirin pregledava i inventira novoprimljene donacije.

Autorska prava: Njemački iseljenički centar.
Snimio: Stefan Volk.

Photo credits: Copyright: German Emigration Center/Photo: Stefan Volk

sl. 4. Galerija 7 milijuna. Odakle su došli? Kamo su odlazili? Tu je pohranjeno dvije tisuće imena. Pisma, fotografije i osobne uspomene otkrivaju zašto su ti ljudi napustili Europu. Povijesne slike, dokumenti, putničke liste i audiotekstovi objašnjavaju političke, ekonomske i društvene okolnosti koje su potaknule masovnu seobu između 1830. i 1974.

Autorska prava: Njemački iseljenički centar.
Snimio: Werner Huthmacher.
Photo credits: Copyright: German Emigration Center/Photo: Werner Huthmacher

jednoga od osamnaestero iseljenika u Sjevernu Ameriku ili jednoga od četvero iseljenika u Južnu Ameriku. Drugi dio muzejskog putovanja podijeljen je prema aspektima suvremenih globalnih seoba s naglaskom na Federalnoj Republici Njemačkoj kao iseljeničkoj i useljeničkoj zemlji. U našem *Forumu migracija* dostupne su četiri međunarodne banke podataka koje posjetiteljima omogućuju pretraživanje podataka o njihovim precima.

Vjerodostojne rekonstrukcije sudbina iseljenika i multi-medijske kulise smještaju posjetitelje u povijesna vremena i mjesta. Posjetitelj slijedi životni put određenog iseljenika u nepoznato, počevši od vremena odlaska iz njegove odnosno njezine domovine, preko iskustava tijekom prelaska oceana do novoga početka u Novome svijetu.

Slike, predmeti, faksimili ili reprodukcije – sve to prenosi i prikazuje sudbine iseljenika, što je jezgra Njemačkoga iseljeničkog centra. Posjetitelji ponovno izbliza doživljuju povijest iseljeničtva ulazeći u svijet slika u kojemu glavne postaje emigracije imaju ulogu ilustriranja pojedinačnih

sudbina. Dojmljiva rekonstrukcija potpalublja parobroda "Lahn" (1887.) prva je instalacija koja pozdravlja i dočekuje posjetitelje. Ona uspješno dočarava sliku izmješanih osjećaja povezanih s trenutkom odlaska: strah i suze, nadu i uzbuđenje. Prostorija *Na molu* je arhitektonsko srce postava. Konstrukcija muzejske zgrade morala je biti prilagođena golemoj težini rekonstrukcije potpalublja.

Arhitektura Njemačkoga iseljeničkog centra simbol je života milijuna onih koji su iselili iz Europe, i utjelovljuje njihove nade i žudnje, ali i tegobe stvarnosti. Utjecaj različitih značajki koje karakteriziraju iseljeničtvo odražava se u blago svijenom obliku osnovne strukture i kockastom obliku gornje razine. Betonska krila trokatne strukture prikazuju plovidbu oceanom i dosežu nade i snove iseljenika jer se penju 25 metara visoko. Vanjski je plašt svijena otvorena betonska površina što pokriva 1 280 m², a pročelje je obloženo vodoravno raspoređenim arišovim pločicama.

Kad nisu mogli doći do originala, arhitekti i dizajneri u

sl. 5. Smještaj na jedrenjaku, parobrodu ili linijskom brodu predočuje tegobe plovidbe preko Atlantika.
Autorska prava: Njemački iseljenički centar.
Snimio: Herbert Dehn.
Photo credits: Copyright: German Emigration Center/Photo: Herbert Dehn

postavu su se promišljeno poslužili preciznim i pažljivo izrađenim reprodukcijama. Originali i faksimili su usklađeni, odišu duhom iseljeničtva, a muzejska tehnologija, skrivena u pozadini, ožvljuje postav – i povijest, potičući zanimanje i znatiželju. Zahvaljujući akvizicijama pribavljenim kupnjom i aukcijama, posebno onima iz privatnih donacija, muzejska se zbirka i dalje povećava, naglašavajući poslanje muzeja.

ZBIRKA

Zbirka predmeta prikupljenih u Njemačkome iseljeničkom centru povećava se, posebno nakon otvorenja muzeja jer ga posjećuje sve više stalnih iseljenika i izbjeglica te njihovih potomaka, koji donose svoje priče i daruju fotografije, dokumente i druge osobne i obiteljske vrijednosti. U muzeju je trenutačno pohranjeno 2 000 djelomičnih i 80 potpunih osobnih životopisa. Usto, Njemački iseljenički centar i dalje skuplja društveno-politički važne izložke i obogaćuje svoju knjižnicu specijaliziranu za temu seoba (u njoj je trenutačno 2 500 svezaka).

U Njemačkome iseljeničkom centru odlučeno je da se u bavljenju temom seoba primijeni biografski (tj. vrlo osoban) pristup. Kad se prikazuje proces preseljavanja, kao i proces prihvatanja nove kulture, potrebna je makropovijest i mikropovijest pojedinačnih sudbina. Svi osobni motivi nisu jedinstveni, ali se svi tu i tamo ponavljaju. Jedinstvene su osobe. Stoga Njemački iseljenički centar uglavnom prikuplja životopise. No u želji da se sazna priča iz pozadine, potrebno je razgovarati s rodbinom ili potomcima onoga tko se preselio. Sve beživotne slike i dokumenti što ih većina iseljenika ostavlja svojim obiteljima mogu se međusobno povezati samo ako netko

ispriča priču i u nju uklopi te predmete. Znanje tih rođaka i prijatelja iseljenika nematerijalno je bogatstvo. Mnogi potomci iseljenika njeguju svoje naslijeđe - jezik, glazbu i obrtničke vještine.

STALNI POSTAV

Imena iseljenika i njihove priče ispunjavaju *Galeriju 7 milijuna*. Nakon prostorije *Na molu*, *Galerija* je sljedeća prostorija u stalnome postavu. Posjetiteljima je omogućen uvid u muzejski arhiv, u njegovu pretraživu bazu povijesnih podataka. Zid s otprilike 2 000 ladicica i s brojnim malim vitrinama jasno pokazuje koliki je opseg zbirke. Na mnogobrojnim ladicama pažljivo su upisana imena i datumi. Probudena je znatiželja posjetitelja, imena su viđena i otvorene su ladicice pune osobnih uspomena, dokumenata i fotografija koje pridonose stvaranju slike određenog iseljenika ili iseljenice i uvjeta u kojima su živjeli. U nekim ladicama nema ničega osim isječka iz putničke liste. I neke su druge prazne i čekaju da budu ispunjene. Taj je arhiv poseban po tome što živi i raste, pozivajući neke posjetitelje da traže i nalaze ono što ih zanima, a druge da ponovno prožive vlastito iseljavanje ili da pronađu vremena i razmisle o iseljavanju svojih predaka te, napokon, da našoj zbirci daruju priče, dokumente ili druge stvari.

Iz *Galerije 7 milijuna* posjetitelji mostićem dolaze na palubu, gdje mogu nakratko doživjeti plovidbu preko Atlantika. Radi prikazivanja povijesnog razvoja plovila i tehnologije koji su utjecali na uvjete putovanja iseljenika, rekonstruirani su uvjeti smještaja i plovidbe putnika trećeg razreda na brodovima za tri različita razdoblja: na jedrenjaku "Bremer", izgrađenome 1854., na parobrodu

sl. 6. Kino *Ocean* podsjeća na veličanstvene kinodvorane iz 1920-ih godina.
 Autorska prava: Njemački iseljenički centar.
 Snimio: Werner Huthmacher.
 Photo credits: Copyright: German Emigration Center/Photo: Werner Huthmacher

“Lahn”, izgrađenome 1887., te na prekoceanskom brodu “Columbus”, izgrađenome 1923. g.

Nakon “prelaska” oceana posjetitelji dolaze u *New York*. U 19. st. više od 90 % iseljenika što su odlazili iz Bremerhavena useljavalo je u Sjedinjene Države, a 70% njih išlo je u *New York*. Kako bi se posjetiteljima objasnila procedura useljavanja za putnike trećeg razreda na brodovima, ponovno je sagrađen dio dvorane za upis (Registry Hall) s Ellis Islanda. Na dva pulta useljeničke komisije (legal desks) posjetitelji imaju priliku odgovoriti na 19 od 29 pitanja na koja su useljenici pred tom komisijom morali odgovarati 1907.

U sljedećoj prostoriji, *Kinu Ocean*, prikazuju se dva kratka filma, *Welcome Home* i *24h Buneos Aires*. Oba su snimljena suradnjom Njemačkoga iseljeničkog centra i Cine plusa, a suproducirao ih je *Ciro Cappellari*, dobitnik nagrade *Grimme*.

Privatnim osobama zainteresiranima za više podataka o njihovim precima Njemački iseljenički centar nudi i osobno genealoško istraživanje što ga provodi muzejski stručnjak. U *Forumu migracija* dostupne su im i četiri međunarodne banke podataka koje omogućuju pretraživanje podataka o njihovim precima.

Muzej je mjesto za cijelu obitelj. U Dječjem muzeju mali posjetitelji u dobi od 4 do 12 godina mogu putem igre upoznati temu seoba.

Djeca predškolske i školske dobi prihvaćaju uloge članova iseljeničkih obitelji. Prolazeći postavom, djeca aktivno sudjeluju u rješavanju problema i odgovaraju na pitanja i stoga im se odobrava “useljavanje” u odabranu zemlju. Mladi posjetitelji dodiruju hranu nabavljenu za

dugotrajno putovanje oceanom, vezuju mornarske čvorove i upoznaju lijekove spremljene u brodskoj ljekarni.

Gimnazijalci i studenti također neposredno doživljavaju povijest iseljeništva u Njemačkome iseljeničkom centru.

Različiti skupovi, tematski izleti i projekti, kao i pripremni i provedbeni materijal za predavače, idealni su dodaci nastavi u učionici i čine je privlačnijom.

GASTRONOMIJA

Restoran i kafić “Speisesaal Steak & Fish” u Njemačkome iseljeničkom centru smješten je u samome *New Harboru*, u središtu grada na ušću rijeke *Weser*. Uklapajući se u temu muzeja, restoran svojim imenom i oblikom podsjeća na blagovaonice velikih prekoceanskih brodova koji su nakon 1895. prevozili stotine iseljenika u *Novi svijet*.

Osoblje “Speisesaal Steak & Fisha” nudi i uslugu *cateringa* za privatne i poslovne prigode, što se organizira u prostorijama *Simon Loschen*, *New York* i *Max Kade* u Njemačkome iseljeničkom centru.

DOGAĐANJA

Dana 5. svibnja 2007. u *Alicanteu*, u Španjolskoj, Njemačkom je iseljeničkom centru dodijeljena renomirana nagrada - *Nagrada za muzej godine 2007*. Njezino Veličanstvo belgijska kraljica *Fabiola* predala je nagradu dr. *Simoni Eick*, ravnateljici Njemačkoga iseljeničkog centra.

Dobivanjem te prestižne nagrade Njemački se iseljenički centar pridružio slavnim muzejima poput *Victoria and*

sl. 7. U žarištu Foruma migracija su suvremene globalne seobe i aspekti zajedničkog života različitih kultura u istome društvu. U potrazi za svojim precima posjetitelji mogu pretraživati pet različitih banaka podataka.

Autorska prava: Njemački iseljenički centar. Snimio: Werner Huthmacher.

Photo credits: Copyright: German Emigration Center/Photo: Werner Huthmacher

sl. 8. Dječji muzej nudi mladim posjetiteljima niz mogućnosti istraživanja u vezi s temom seoba.

Autorska prava: Njemački iseljenički centar. Children's Museum

Photo credits: Copyright: German Emigration Center

sl. 9. Bijeg. Sedam putova što vode u Njemačku 1980.-2010.

Autorska prava: Njemački iseljenički centar. Photo credits: Copyright: German Emigration Center

Albert Museuma iz Londona i Guggenheim Museuma iz Bilbaoa.

Odlučujući činitelji za dodjelu nagrade bili su emotivno prenošenje povijesti putem kazališnih tehnika i efektne multimedijске instalacije te bogata moderna znanstvena djelatnost i mogućnosti istraživanja. Arhitekturu, koncepciju i dizajn postava organizirali su Andreas Heller Architects & Designers, Hamburg.

Njemački će iseljenički centar biti domaćin ceremonije dodjele *Nagrade za muzej godine 2011.*

SPECIJALNE IZLOŽBE

Putem redovitih specijalnih izložbi Njemački iseljenički centar proširuje svoje istraživačke aktivnosti i prezentiranje preseljavanja širokoj publici. Od otvorenja do danas postavljeno je 14 specijalnih izložbi. Radi slikovitijeg prikazivanja fenomena preseljavanja, sve su bile posvećene mjestima i sudbinama iseljenika i izbjeglica. *Bijeg nakon poplave. New Orleans – napušteni grad* naziv je

specijalne izložbe održane u siječnju 2009. Oluja *Katrina* pogodila je New Orleans 29. kolovoza 2005. i ubila 1836 ljudi te prisilila 1,3 milijuna osoba na bijeg iz grada i njegove okolice. Izložba je predočila životne priče ljudi koji su morali bježati zbog katastrofalnih poplava. Godine 2010. postavljena je specijalna izložba *Bijeg. Sedam putova što vode u Njemačku 1980.-2010.*, o izbjeglicama iz Dagestana, Irana, Kameruna, Toga, Turske i Sri Lanke. Svi oni i danas žive u Bremerhavenu.

Kakvi su nam planovi? Njemački iseljenički centar Bremerhaven u 2012. planira otvorenje nove zgrade za stalni postav. Put posjetitelja kroz vrijeme, koji će pratiti trag iseljenika, tada će voditi kroz dvije zgrade. Stalni postav u novoj zgradi, *Prva godina u Novome svijetu*, imat će dvije nove teme. Usto, u planu su nove prostori-je za specijalne izložbe i događanja.

GERMAN EMIGRATION CENTRE

More than seven million emigrants left Europe through Bremerhaven between 1830 and 1974 in the hope of finding a better life in the US, Canada, Brazil, Argentina and Australia.

Today, the German Emigration Centre, Europe's biggest thematic museum about migrations, is located in this port from which the emigrant ships set off.

The museum has a total area of 4,200 square metres, with space for the permanent display, rooms for special exhibitions and an entrance hall with café and restaurant that occupies 3,500 square metres. The German Emigration Centre is at once museum and research institution and is managed according to the public-private partnership model. Since its opening on August 8, 2005, the Museum has had more than a million visitors.

In the museum, the visitors set off on a journey through history based on the fates of individual emigrants. The electronic entry ticket, or boarding pass, enables the visitor to listen to different life stories of given emigrants and the history of their families, including their living descendants, down to this day. Other multimedia points contain information about the social background and the circumstances of the time.

In 2008 the German Emigration Centre expanded the space of the permanent display so as to include the topic of emigration to Argentina alongside that to the USA. Before the trip through time, the visitor can choose one of two emigrant destinations. The visitors follow the life's path of one of the eighteen emigrants to North America or one of the four to South America. The second part of the museum journey is divided into aspects of contemporary global migrations, with the emphasis on showing the Federal Republic of Germany as a country of both immigration and emigration.

In Migrations Forum there are four international databanks so that visitors can search for information about their own forebears.

The collection of objects assembled in the Germany Emigration Centre has expanded, particularly after the opening of the Museum, since it is visited by ever-increasing numbers of permanent expatriates and refugees and their descendants, who bring their own stories and donate photographs, documents and other family heirlooms. The museum currently holds 2,000 partial and 80 full personal life stories.

In addition, the German Emigration Centre continues to collect socially and politically important exhibits and enlarges its library specialising in the topic of migrations (it currently holds 2,500 volumes).

Via regular special exhibitions, the German Emigration Centre is widening its research activity and presenting migrations to the general public. Since the opening, 14 specialised exhibitions have been put on. The German Emigration Centre in Bremerhaven plans the opening of a new building for its permanent display in 2012.

sl.10. Alicante, dodjela Nagrade za muzej godine 2007. Njezino veličanstvo belgijska kraljica Fabiola predaje nagradu dr. Simoni Eick.

Autorska prava: EMF.

Photo credits: Copyright: EMF